

menyisége és minősége szerint annak 8-ik és 18-ik §§-ai szerint lesznek fenytendők.

Kelt Pozsonyban, január 9-én 1864.

A magyar erdészeti egylet igazgató választmánya.

A vadászati jog iránt külön vélemény.

Azon főbizottmány, mely az erdészeti egylet részéről a n. m. helytartótanács felhívása folytán, a vadászati jog szabályozása iránt javaslat tétellel volt megbízva; a törvényhozás intézkedéseig, a régi magyar törvények fentartását ajánlotta, s csupán a visszaélések korlátozására szolgáló némelly szabályok életbeléptetését indítványozza — oly nyilatkozat mellett: miszerint a változott személy s birtok-jogi viszonyok tekintetéből e törvények jövőre tarthatlanok.

Alulírt méltányolja mind azon okokat, melyek a bizottmányt vezérelték még is kijelenti, hogy a fentebbi véleményt nem osztja. Mert át van hatva abbeli meggyőződéstől: miszerint a vadászatról szóló hazai törvények, az egyéni s politikai szabadság kiterjesztése, s a birtokviszonyok megváltoztatása után, betű szerinti értelmükben, az ujonan kifejlődött és törvény által szentesített jogállapotokra, ezen törvényes állapotok sérelme, s így számos összeütközések nélkül már jelenleg sem alkalmazhatók. E törvények hallgatag meg lettek változtatva az által, hogy alapjuk a létesítet jogrendszerben változott.

Nem osztja alulírott e véleményt az okból sem, mert a rendezést sürgető mindinkább hangosabb felszóllalások, annak szükségességét bizonyítják s a magas kormányzések kénytelenek lesznek azzal foglalkozni. Az egyesület érdeke pedig azt hozza magával, hogy véleménye ez iránt kihallgattassék.

A küldöttség véleménye ellen nyilatkozom az okból is mert ha egyesületünk ajánlatára régi törvényeink feudalisticus irányú szigora még újabb rendőri intézkedések által súlyosbítani fog, annál élesebbé fog válni az ellentét, az elavult törvény s az élő jogérzet között, s annál gyakoriabbak az összeütközések. S a helyett hogy a törvényhozás útja az egyéni s birtok szabadság valószínűsítésére egyengetetné, ezen hátrálással régi állapotaink felé, nehezbítenni fog; úgy hogy alulirott hajlandóbb volna azt kimondani, miszerint inkább semmise történjék, mintsem hogy oly állapotok támogatassanak rendőri intézkedésekkel, melyeknek alapjuk nincsen, és ezt annyival inkább, mert hiszi, hogy a bírói szövegek gyakorlata az új elveket lassan bár, de érvényhez juttatná.

Végre nem osztja alulirott a küldöttség véleményét azért sem, mert a jelen esetben kártalanítási kérdés sem fordul elő, mert a mennyiben a vadászati jog mint nemesi előjog gyakoroltatott a törvény világos rendelete szerint jövedelmi forrást nem képezhetett, s kiterjesztés mellett másokra az fenmarad; valamint fenmarad azon tekintetben is mennyiben a birtoklás kifolyása volt, csak hogy nem idegen birtokra, hanem a tiszta tulajdonra szorítva.

Tudom, hogy a bizottmányt az oktroirozástól félelem tette tartózkodóvá, de alulirott sem kívánja a létező törvények eltörlését s újabbak oktroirozását, hanem a létező törvényeknek a változott viszonyok tekintetbe vétele melletti alkalmaztatását s ha ez oktroirozás, akkor nagyobb igazsággal oktroirozásnak lehet mondani a javallatba hozott rendőri intézkedéseket.

Hogy megértessem, vadászati törvényeinkre kell egy vizsgáló pillantatot vetnünk.

A vadászati jogot szabályozzák az 1504. 18. — 1729. 22, — és 1802. 24. tcz. Egy részben átmentek ezek rendeletei a therezianumi s az 1836 évi urbérekbe is.

Ha e törvényeket vizsgáljuk, azt fogjuk találni, hogy a vadászati jog rendezésében kettős szempontból indult ki a törvényhozás.

a) először úgy tekinté azt mint a politikai szabadságot élvezőknek előjogát. Nobiles et nobilitari prerogativa gaudentes 1802. 24.

b) másodszer kapcsolatba hozta a földbirtokkal.

Az első momentumnak kifolyása volt a szabad vadászat, a másodiknak a tilalmazás.

Az már most a kérdés, mennyiben állhat jelenleg föl a vadászat mint előjog? s lehet-e e jogot a megszüntetett birtokviszonyokra fektetni?

Az első kérdést illetőleg nem kételkedem kimondani, hogy a vadászati jog mint a nemesség előjoga többé fen nem állhat, hogy az hallgatag az 1848-ki törvények által el lett törölve.

Ezen előjog az 1504. 18. tcz.-en sarkallik, az utóbbi törvények azt csak bővebben kifejtették, a kizáratást a polgárookra s valamennyi nem nemesekre — ad cives et universos ignobiles — kiterjesztve. Ulászló előtt a jobbágyoknak a vadászat tiltva nem volt. Maga az idézett törvény tanuskodik arról, midőn felhossa, hogy mivel a jobbágyok annyira e szenvedélynek adták magukat, miszerint a szőlők és szántóföldek művelését elhanyagolják — *postpositis vinearum et agrorum culturis* — megtiltatik nekik — nem ugyan a vadászat általjában, hanem a szarvasok, dämvadak, nyulak, és vaddisznók vadászata, hogy, mint a törvény mondja, valamennyien szántóföldeik, szőleik, rétjeik művelésében, melyből mind nekik, mind uraiknak hasznót hajtsanak, izzadjanak s fáradozzanak — *insudare et intendere unusquisque debeat*.

A törvény tehát csak bizonyos állatok vadászatától tiltotta el a jobbágyokat, s csak azon okból, hogy jobbágyi tartozásaiknak pontosabban eleget tehesse.

Már ha a törvény indokát tekintjük, az addig nyomhatott valamit, még az urbéri viszonyok fennállottak. Most úgy hiszem a volt földesúr érdeke legkevesebet sem szenved az által, ha fölszabadult jobbágya vadászattal is tölti idejét. Mondhatnók tehát: hogy megszűnván a törvény oka meg szűnik annak rendelete is.

De eltekintve ettől, midőn a nemesség minden, még sarkalatos jogait is megosztá a néppel, csupán a vadászatot tartotta volna föl?! azon jogot, melyből alkalmilag s a jobbágyi tartozások szorgalmasabb teljesítésének miatta zárta ki őket, s mely mint szabad vadászati jog jövedelmi forrás gyanánt nem is volt gyakorolható!

Végre az 1802. 24. 3. §. a vadászati jogot, nem csupán a nemeseknek tulajdonítja, hanem azoknak is, kik nemesi kiváltsággal — *qui praerogativa nobilitari* — bírnak. Ha ez így van, nem lehet-e s nem kell-e a vadászati jogot mindazokra kiterjeszteni, kik ha nem nemesek is az 1848. törvény következtében politikai jogokkal felruházvák?

De tekintsük a gyakorlati életet. Nem gyakorolják-e a vadászatot nem nemes polgártársaink a szabad határookban? és kiveszi meg rajtuk a 1504. 18. tcz.-ben meg szabott 3 forint büntetést?

Ezekből úgy hiszem bizton következtethető, hogy a vadászat mint a nemesség előjoga fenn nem tartható, mert hallgatag eltöröltetett.

Fontosabb a másik kérdés, valljon a birtokra fektetett vadászati jogot, melynek hatálya a betiltásokban nyilatkozik, az 1848. előtt szokásban lévő módon lehet-e jelenleg is gyakorolni? vagy más szavakkal: a volt földes urnak van-e joga volt jobbágynak birtokát is tulajdon birtoka gyanánt betiltani?

Az 1802. 24. t. cz. mely a tilalmazást szabályozza különbséget tesz az egyszerű földesurak, és az uradalmak tulajdonosai között. Amazoknak a tagban kihasított egész területük felét, ezeknek pedig uradalmuk felét engedte mint tulajdonosoknak betilalmazni, s a tilosokban egyedül a tulajdonosnak „*soli proprietario*“ engedte meg a vadászatot.

Még tehát az urbéri viszony fenállott, a földesúr teljes joggal tekinthette magát a jobbággy kezén lévő föld tulajdonosának mert p. 3. t. 30. §. 7. *terrae proprietatis ad dominum terrestrem spectat et pertinet*, s így azt mint magáét betilthatta. De hát a volt földes urak tulajdonosai-e még jelenleg is volt jobbággyaik birtokainak? Tudjuk, hogy nem. S miután az 1802. t. cz. a tilalmazást mindenkinek csupán saját birtokára engedte meg, mi joggal vethetik a volt földes urak másnak szabad tulajdonát vadászati tilalom alá?

Igaz, hogy gyakorlatilag a vadászati tilalmak többnyire a régi mód szerint kezeltetnek, de az is igaz, hogy e gyakorlat a nemzet élő jogérzetével nyílt ellenmondásban van, miről, s a surlódások számtalan eseteiről a törvényhatóságok jegyzőkönyvei tanúságot tehetnek.

Miután tehát kimutattam, hogy vadászati törvényeink kettős a-

lapja t. i. mind a személyes mind a birtokviszonyok változtak, következík, hogy nem lehet azokat bötü szerinti értelmükben foganatosítani, hanem megörizve a bennök kimondott elveket, azok a változott alapokhoz alkalmazandók. Mert igaz marad, hogy a bötü öl s a szellem az mi elevenít.

Miképen kell tehát ama törvényeket a változott viszonyokra alkalmazni? ez volna a feladat gyakorlati része.

Ennek megoldásánál figyelniünk kell először arra, hogy a vadászat megszűnt személyes előjog lenni következöleg az állampolgárok egy osztálya sem követelheti kizárolág maga részére. Miböl ismét önként folyik, hogy e momentum csak mint a jogok szerzésére átalános képesség jöhet tekintetbe; másodszor, hogy a vadászati jog törvényeink szellemében csak a fekvö birtokokra, mint tulajdonra alapitható.

Ezen elvekhez képest kétségtelen:

a) hogy minden földbirtokos jogképességgel bír a vadászatra.

b) hogy minden földbirtokos fel van jogosítva, ha alkalmas területtel bír — si in singillativis ratis venatio exerceri possit — azt az 1802. 24. t. cz. nyomán betiltani.

c) hogy e joggal a volt urbéresék is saját földeiket illetöleg élhetnek.

De épen ezen kijelelt elvekböl következík; hogy a szabad vadászatot csak oly határban, mely szabadon hagyatott, s csak az gyakorolhatja, kinek ott magának is birtoka van. Eddig is visszaélés volt az idegen határokban csatangolás, legalább törvényeinkben az nem foglaltatik

Azonban átalános lévén a vadászati jog, megszűnt annak szükségé, hogy mások kedvtelésére birtokunk fele részét szabadon hagyjuk. Ennek csak addig volt értelme még azt a nemzet egyik osztálya személyes előjog képen követelhetette. S én hiszem, hogy a törvényhozás a vadászati jogot egyenesen a birtokra fogja fektetni. Addig azonban a tilalmazásoknál a törvényes arányt kénytelenek vagyunk fentartani.

Ehhez képest előfordulhat azon eset, hogy valamint a közbirtó-

kosok, úgy a volt jobbágyságokban, vagy valamely községben mind egyesítsék birtokaikat vadászati tilalomra, ily esetekben a közös tulajdon természete, mely a közös jövedelemre jogot ad, és a nemzetgazdaság érdeke, mely a hasznos vadak tenyésztését kívánja, azt parancsolják, miszerint a vadászat bérbe adatván a befolyó jövedelem birtokaránylag osztásszékké föl.

Az előadottakból a tisztelt egyesület meggyőződhetett az iránt, hogy szándékom nem volt új törvények oktroizálása által a vadászati jogot rendezni, hanem létező törvényeinket az 1848-ban szentesített személy és birtokszabadság elveivel összehangzásba hozni. És a törvények ilyen felfogása sokkal jogosultabb, mind az mely tagadásba veszi a személy és birtok felszabadítását, mely a vadászatot, mint a nemesség előjogát fenállónak követeli akkor, midőn azon institutiók, melyeken az nyugodott t. i. a nemesség előjogosított állása, és az urbéri viszony, s pedig az első kiterjesztés, a másik eltörlés által megváltoztak. Nem sértené-e jogérzetünket az ily beszéd: csak nekünk nemeseknek, mivel hogy azok vagyunk szabad a vadászat; — nekünk mivel földes urak voltunk, jogunk van, volt jobbágyságunknak, most már nem a mi, de az ő kizáró tulajdonukat képező birtokát, a mi hasznunkra akkép betiltani, hogy ott csak mi vadászhatunk, ők a tulajdonosok pedig, kik a föld után minden terhet viselnek, azon hatalmaskodási büntetés alatt, nem. És ez az értelme annak, ha mi a régi állapot fenntartása mellett szót emelünk.

Oda terjed tehát véleményem, miszerint a tek. egyesület a nemélt. Helytartótanácsához intézendő iratában oda nyilatkozzék: hogy tekintve, miszerint a vadászat körül létező törvények csak úgy alkalmazhatók ha a bennök foglalt jogelvek, az 1848-ki törvények által létesített állapotokkal összehangzásba hozatnak; tekintve tovább, hogy a hazai hatóságok a vadászat körül felmerülő kérdéseknél különbözőleg járnak el, szükségesnek találja egy királyi utasításnak kibocsájtását, mely a vadászati ügyet a kifejtett irányban szabályozza.

Véleményem ki nem zárja a bizottmány által tervelt rendőri intézkedéseket, sőt azok annak kiegészítő részét képezik.

Valamint fenmarad a vadászati jog iránt hozandó rendszeres törvény szüksége melyre közreműködni az egylet erkölcsi kötelessége.

Barta Béla

erdősz-egyleti választmányi tag.

A majorsági — curialis — zsellérségek s a telepítvények birtok-rendezéséről.

Még az urbéri viszonyban állott birtok országsherte, az ország-bírói értekezlet által is elfogadott legfelsőbb szabályok nyomán, rendeztetik, a majorsági és telepítvényi zsellérek jogállapota előbbi érvényben fenn tartattván, időszerűnek látjuk vitatás tárgyául ezen viszony mielőbbi elejtését felhozni, s ebbeli nézetünket a következőkben kifejtteni.

A majorsági zsellérek vagy az urbéri viszonyban állott község területében benn laknak, vagy külön telepítettek le oda, hol az általok nyert, s az uradalomnak viszonsszolgáltatéként szerződésileg lekötött munkaerő legszélszerűbben alkalmaztatott. A első esetben ezen zsellérek a községgel ugyan azon erdőn és legelőn gyakorlották a faizást és legeltetést; a hol pedig külön álló telepítvényt képeznek, rendszeren más erdőrészben használták a faizást és legelőt.

Megtörténvén az illető urbéri község számára az erdő és legelő kihasítása, az uradalomnak más erdőrészt és legelőtért kellend az említett majorsági zsellérek számára kijelölni, s így az uradalomnak visszamaradt erdő és legelő rész jövőre is szolgálommal lesz terhelve. Ám de a birtok-rendezésnek, tekintve az erdőkezelést, fő célja; hogy az uradalmi erdő a szolgálomtól felszabadítva célszerűen és akadálytalanul kezeltessek, mi ott, hol majorsági zsellérek vannak, ismét,